

УДК 338.2:351.863

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-1834/2024-09.6>

Хамініч С.Ю.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2221-5550>

Khaminich Svitlana

Dnipro State University of Internal Affairs

ІМПЕРАТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: СТРАТЕГІЇ І ЗАГРОЗИ

IMPERATIVES OF ECONOMIC SECURITY IN THE MODERN WORLD: STRATEGIES AND THREATS

У статті розглядаються ключові аспекти та сучасні виклики, що впливають на економічну безпеку держав в умовах глобалізації та міжнародної ситуації, що швидко змінюється. Проводиться аналіз факторів, таких як технологічні зміни, кіберзагрози, кліматичні ризики, соціальні нерівності та глобальна фінансова нестабільність, які значно впливають на стійкість національних економік. На основі комплексного аналізу запропоновано стратегії та заходи, спрямовані на мінімізацію негативних впливів цих факторів, зміцнення економічної стійкості та забезпечення довгострокового стабільного розвитку. Обґрунтовано необхідність постійного оновлення та адаптації стратегій економічної безпеки відповідно до умов, що змінюються. Дослідження покликане сприяти розробці ефективної політики та інструментів, спрямованих на підвищення рівня економічної безпеки у сучасному світі.

Ключові слова: економічна безпека, імператив, стратегія, глобалізаційні виклики, загрози.

The article examines the key aspects and modern challenges affecting the economic security of states in the conditions of globalization and the rapidly changing international situation. Factors such as technological change, cyber threats, climate risks, social inequalities, and global financial instability that significantly affect the resilience of national economies are analyzed. It emphasizes the need for international cooperation and coordination of efforts between states to effectively counter cross-border threats to economic security, the importance of implementing innovative technologies and modern data analysis methods for forecasting and preventing economic risks, which contributes to the development of effective policies and tools aimed at increasing the level of economic security in today's the world. Based on a comprehensive analysis, strategies and measures aimed at minimizing the negative effects of these factors, strengthening economic stability and ensuring long-term stable development are proposed. It was determined that economic security is a multifaceted and complex problem that requires coordinated actions at all levels of management – from local to global. The need for constant updating and adaptation of economic security strategies in accordance with changing conditions and new challenges is substantiated, which includes continuous training, exchange of experience and development of professional competencies of specialists in the field of economic security. Taking into account the content of the concepts of "economy", "security" and the specifics of the concept of "imperative", for a deeper understanding and effective response to the challenges of economic security in the modern world, further research is needed, aimed at identifying the vulnerabilities of economic systems, developing effective strategies for countering threats and creating favorable environment for sustainable economic growth. The article represents an important contribution to the scientific understanding and practical solu-

tion of economic security problems, offering a comprehensive analysis of current challenges and threats, the development of strategies to effectively overcome them, offering a systematic approach to solving current problems in this field.

Key words: economic security, imperative, strategy, globalization challenges, threats.

Постановка проблеми. У сучасному світі забезпечення економічної безпеки стає все більш важливим та актуальним завданням для державних та міжнародних організацій. Розуміння імперативності цього питання та розробка ефективних стратегій забезпечення безпеки в економічній сфері є ключовими факторами для створення стабільної та процвітаючої світової економіки. Держави розробляють та впроваджують різні напрями економічної політики та стратегії для забезпечення своєї економічної безпеки. Це може включати заходи щодо стимулювання економічного зростання, розвитку інфраструктури, захисту інновацій та технологій, а також заходів щодо захисту від зовнішніх економічних загроз. Вчені та експерти займаються вивченням проблем економічної безпеки, розробкою нових методів аналізу загроз та ризиків, а також пропозицією стратегій для підвищення економічної стійкості та захисту національних інтересів.

Практичні та наукові завдання економічних досліджень за даною проблематикою спрямовані на створення та реалізацію стратегій щодо забезпечення економічної безпеки, враховуючи сучасні виклики та можливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблемних питань щодо економічної безпеки були в центрі уваги представників різних галузей вітчизняної науки. Так, Зайченко К.С. і Діма Н.І. [3] розглядали сутність та роль економічної безпеки підприємства; Правдивець О.М. [15] досліджує економічну безпеку як функцію держави; Корнієнко Т. [4] визначила, що на сьогодні в країні переважають негативні тенденції розвитку зовнішньоекономічної, соціальної, демографічної, фінансової, інвестиційної політики, які в свою чергу здійснюють негативний вплив на економічну безпеку; Ільченко О.В. та

Ільченко Б.О. [17] пропонують засоби та способи забезпечення економічної безпеки України; Феній Н.С. [5] обґрунтовує фактори впливу на формування економічної безпеки, Литвиненко О.С. [16] наводить аналіз та оцінку економічній безпеці України; Бабійчук І.В. [6] пропонує стратегію забезпечення. Проте, недостатньо досліджуваними залишаються питання обґрунтування імперативів економічної безпеки у напрямку стратегій і загроз.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Концепція економічної безпеки в сучасному світі потребує комплексного підходу до дослідження, що враховує різноманітність факторів, які впливають на стійкість та розвиток національних економік. Виділяються кілька ключових невирішених проблемних питань, які вимагають подальшого наукового осмислення та розробки відповідних стратегій, а саме: вплив глобалізації, технологічних змін та кібербезпеки, кліматичних змін та соціальних нерівностей на економічну безпеку. Кожен із цих питань є складною міждисциплінарною проблемою, яка потребує участі економістів, політологів, юристів та інших фахівців для розробки комплексних рішень, спрямованих на забезпечення стійкості та безпеки економічних систем в умовах глобальних змін.

Постановка завдання. Мета статті полягає у проведенні комплексного аналізу сучасних загроз економічній безпеці на національному та глобальному рівнях, а також у розробці та обґрунтуванні стратегій, спрямованих на мінімізацію цих загроз та забезпечення сталого економічного розвитку. В рамках статті досліджуються основні фактори, що впливають на економічну безпеку, такі як глобалізація, технологічні зміни, кліматичні ризики, соціальні нерівності та фінансова нестабільність. Також

пропонуються заходи та механізми для зміцнення економічної стійкості, що враховують специфіку різних регіонів та національних економік.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі економічна безпека стала одним із ключових пріоритетів для держав та міжнародних організацій. Зі збільшенням масштабів світової торгівлі, інтеграції економік та посиленням впливу технологічних та фінансових ризиків стало очевидно, що безпека в економічній сфері відіграє вирішальну роль у забезпеченні сталого розвитку та благополуччя суспільства.

Економічна безпека – це концепція, пов'язана із забезпеченням стабільності та стійкості економічної системи держави чи регіону. Вона охоплює широкий спектр аспектів, включаючи захист економіки від зовнішніх загроз, забезпечення сталого зростання та розвитку, забезпечення соціальної справедливості тощо.

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує категорію «економіка» як сукупність суспільно-виробничих відносин; господарче життя, стан господарства (країни, регіону і т. ін.); структура і фінансово-матеріальний стан якої-небудь галузі господарської діяльності; господарська фінансова діяльність [1, с. 339], а категорію «безпека» – як стан, коли кому-, чому-небудь, ніщо не загрожує [1, с. 70].

Економічна безпека визначається як стан, за якого економіка держави захищена від зовнішніх та внутрішніх загроз, здатних порушити її функціонування та завдати шкоди національним інтересам. Цей концепт включає не лише захист економічної системи від загроз, таких як міжнародні фінансові кризи та торговельні війни, але й внутрішні ризики, такі як корупція, низька конкурентоспроможність та неефективне управління [2].

Концепція економічної безпеки базується на визначенні її актуальності щодо розвитку сучасного світового суспільства та глобалізованих викликів.

Актуальність економічної безпеки очевидна у сучасному світі, де міжнародні

ринки, фінансові інструменти та технологічні інновації створюють нові виклики та можливості. Ключові аспекти її актуальності полягають в ефективному розвитку глобалізації та торгівлі, фінансової стабільності держави, впровадженні інновації та сучасних технологій та енергетичній безпеці (рис. 1).

В умовах глобальних ринків економічна безпека стає важливим аспектом національної стратегії. Залежність від імпорту, експорту та міжнародних інвестицій наголошує на необхідності захисту національних економічних інтересів [3].

Фінансові кризи, такі як Велика депресія або фінансова криза 2008 року, наголошують на важливості забезпечення фінансової стабільності для економічної безпеки. Це включає регулювання фінансових інститутів, управління державним боргом і контроль за інфляцією.

Розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект, біотехнології та кібербезпека, створює як нові можливості для економічного зростання, так і нові загрози, пов'язані з кібератаками, крадіжкою інтелектуальної власності та дисбалансами у сфері зайнятості.

Забезпечення надійного доступу до енергоресурсів є ключовим аспектом економічної безпеки для багатьох країн, особливо тих, що залежать від імпорту енергії.

Чинники, що визначають імперативність економічної безпеки у сучасному світі виокремлюються у глобалізації та взаємозалежності економік різних країн, технологічній небезпеці, енергетичній залежності тощо (рис. 2).

Зі збільшенням обсягів світової торгівлі та інвестицій зросли й ризики, пов'язані з економічною нестабільністю в одній країні чи регіоні. Кризи на фінансових ринках однієї держави можуть швидко поширитися на інші країни, що наголошує на необхідності координованих зусиль у забезпеченні економічної безпеки [4].

Зростання цифровізації та розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект та кібератаки, створюють нові виклики

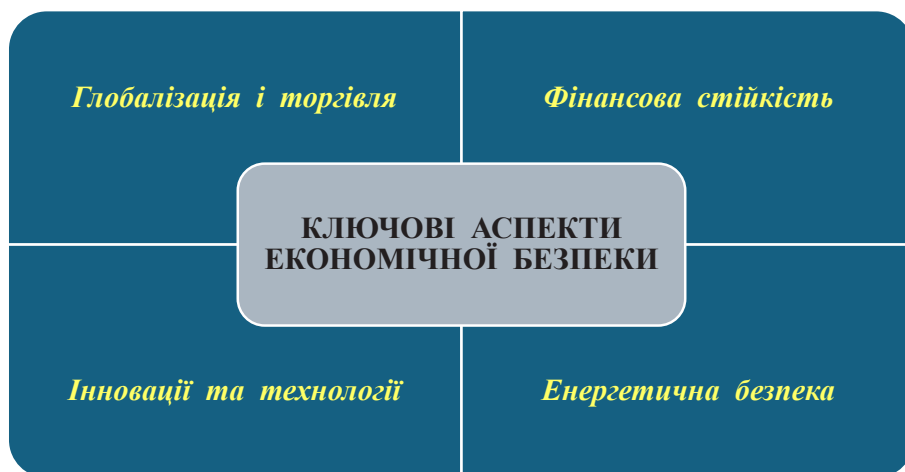

Рис. 1. Ключові аспекти актуальності економічної безпеки

для економічної безпеки. Витоки конфіденційної інформації, кіберзлочини та атаки хакерів можуть призвести до серйозних наслідків для економічних систем.

Залежність від імпорту енергоресурсів робить економіку вразливими до змін цін на енергоносії та геополітичних конфліктів. Розвиток відновлюваних джерел енергії та покращення енергетичної ефективності стають важливими аспектами забезпечення економічної безпеки [5].

Імперативи економічної безпеки в сучасному світі незаперечні, їх розуміння та рішення залишаються ключовими завданнями для урядів, організацій та демократич-

ного суспільства й дослідницької спільноти. Шляхом розробки ефективних стратегій та аналізу й попередження загроз, ризиків можна забезпечити не тільки розвиток економіки окремої країни, а й стабільність світової економічної системи.

Економічна безпека є ключовим аспектом національної безпеки у світі. Глобалізація, технологічні інновації, фінансові кризи та інші фактори створюють нові виклики та загрози економічній стабільності держав. Для того, щоб забезпечити стійкість та процвітання, країни розробляють та реалізують стратегії щодо забезпечення економічної безпеки (рис. 3).

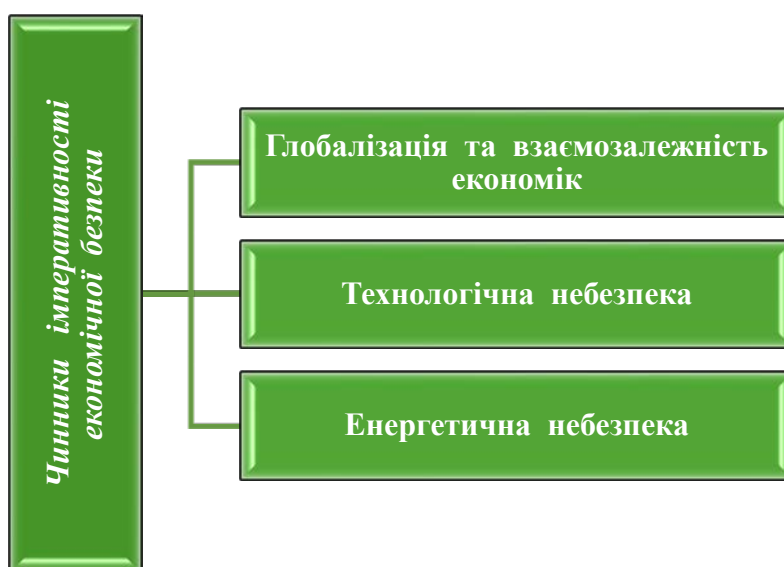

Рис. 2. Чинники, що визначають імперативність економічної безпеки

Рис. 3. Стратегії забезпечення економічної безпеки

Основні стратегії, використовувані державами для досягнення цієї мети базуються на розвитку резервів та диверсифікації, коли держави повинні прагнути до створення резервів та різноманітності в економічній сфері, щоб пом'якшити наслідки можливих криз та загроз; зміцненні інституційної основи, коло ефективні інститути правового, фінансового та регулюючого характеру відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності економіки та захисту від загроз, інвестиціях в інновації та розвитку нових технологій, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності економіки та зниженню вразливості перед загрозами [6].

Для більш глибокого розуміння стратегій забезпечення економічної безпеки необхідно розглянути їх застосування на практиці та низку сучасних викликів, із якими стикаються держави.

Розвиток диверсифікованої економіки проявляється в тому, що держави прагнуть скоротити свою залежність від окремих галузей чи джерел доходу, розвиваючи широкий спектр промисловості та послуг. Це дозволяє згладити наслідки потенційних криз в окремих секторах та забезпечити стійке економічне зростання. Стратегія, пов'язана з розвитком диверсифікованої економіки, вимагає не тільки розвитку різ-

них секторів, а й створення сприятливого інвестиційного та підприємницького середовища. Це включає поліпшення бізнес-клімату, скорочення бюрократичних бар'єрів, підтримку малого та середнього бізнесу, а також розвиток інфраструктури. Наприклад, такі країни, як Сінгапур та Швеція, успішно застосовують цю стратегію, розвиваючи широкий спектр економічних галузей та забезпечуючи стійке зростання [7; 8].

Розвиток інновацій та технологічного потенціалу визначається в інвестуванні у наукові дослідження, розробку нових технологій та інноваційні проекти з метою стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. Це дозволяє не лише створювати нові робочі місця та збільшувати продуктивність праці, а й забезпечувати захист інтелектуальної власності та знижувати ризики витоку технологій. Стратегія, пов'язана з інноваціями та технологічним розвитком, особливо актуальна у сучасному цифровому столітті. Держави намагаються створити сприятливі умови для інновацій, у тому числі через виділення державних коштів на наукові дослідження, підтримку стартапів та освіту кадрів у сфері високих технологій. Прикладом може бути Силіконова Долина США, що є світовим центром інновацій та технологічного розвитку [9].

Розвиток фінансової стабільності та регулювання фінансових ринків базується на тому, що держави приділяють особливу увагу контролю за фінансовими інститутами, управлінню державним боргом, регулюванню банківської системи та фінансовим інструментам. Це допомагає запобігати фінансовим кризам, забезпечувати стабільність у банківській системі та зміцнювати довіру інвесторів. Стратегія, пов'язана із фінансовою стабільністю, стає особливо актуальною після фінансових криз. Держави зміцнюють свої фінансові інститути, запроваджують суворі регулювання та нагляд, а також розробляють механізми реагування на фінансові кризи.

Розвиток людського капіталу та соціальної сфери – важливий напрям стратегічного регулювання економіки. Інвестиції в освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та трудові відносини сприяють покращенню якості життя населення, підвищенню рівня освіти та кваліфікації трудових ресурсів. Це, у свою чергу, сприяє збільшенню продуктивності праці та економічному зростанню [10]. Стратегія, пов'язана з розвитком людського капіталу та соціальної сфери, спрямована на створення умов для покращення життя населення та підвищення його кваліфікації. Це включає інвестиції в освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і трудові відносини. Прикладом успішної реалізації цієї стратегії може бути скандинавська модель соціальної держави, де високий рівень соціального захисту поєднується з високим рівнем освіти та охорони здоров'я [11].

Зміцнення національної безпеки та захист від зовнішніх економічних загроз – мета будь якої країни в сучасних глобалізаційних умовах. Держави розробляють заходи щодо захисту від загроз кібербезпеці, економічного шпигунства, терористичних атак, а також забезпечують безпеку критичної інфраструктури та енергетичних ресурсів [12]. Стратегія, пов'язана зі зміцненням національної безпеки, стає дедалі важливішою в умовах посилення кіберзагроз, тероризму та геополітичних конфліктів. Держави розробляють комплексні стратегії захисту критичної інфраструктури, боротьби з кіберзагрозами та тероризмом, а

також зміцненню обороноздатності. Наприклад, багато країн посилюють свої кіберзахисні можливості та розробляють національні стратегії кібербезпеки [13].

Наступною стратегією є розвиток міжнародного співробітництва. Глобальні проблеми вимагають глобальних рішень, і співпраця між державами, міжнародними організаціями та приватним сектором стає дедалі важливішою. Обмін досвідом, ресурсами та інформацією сприяє більш ефективній боротьбі з транскордонними загрозами та проблемами. Стратегія, пов'язана з розвитком міжнародного співробітництва, стає дедалі важливішою в умовах глобалізації. Держави та міжнародні організації співпрацюють у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, боротьба з бідністю та боротьба з транснаціональною злочинністю. Прикладом успішного міжнародного співробітництва може бути Паризька угода щодо клімату, яка була підписана країнами по всьому світу [14].

Отже, забезпечення економічної безпеки потребує комплексного підходу та використання різних стратегій, спрямованих на розвиток стійкої та процвітаючої економіки, захист національних інтересів та співробітництво на світовій арені. Ефективна реалізація цих стратегій відіграє вирішальну роль у забезпеченні благополуччя та стабільності як на рівні держави, так і на світовому рівні.

Стратегії забезпечення економічної безпеки є ключовим елементом національної політики багатьох держав. Ефективна реалізація цих стратегій потребує системного, цільового підходу з урахуванням сучасних викликів та можливостей, а також активної участі держави, приватного сектору та громадянського суспільства [15].

Глобалізація, у світі, є явищем, яке пронизує майже всі сфери життя. Економіка, особливо, схильна до впливу глобальних процесів. Глобалізація створює нові можливості для економічного зростання та розвитку, проте вона також породжує низку викликів та загроз для економічної безпеки держав (рис. 4).

Глобалізація збільшує взаємозалежність економік різних країн та створює ризики поширення фінансових криз та економіч-

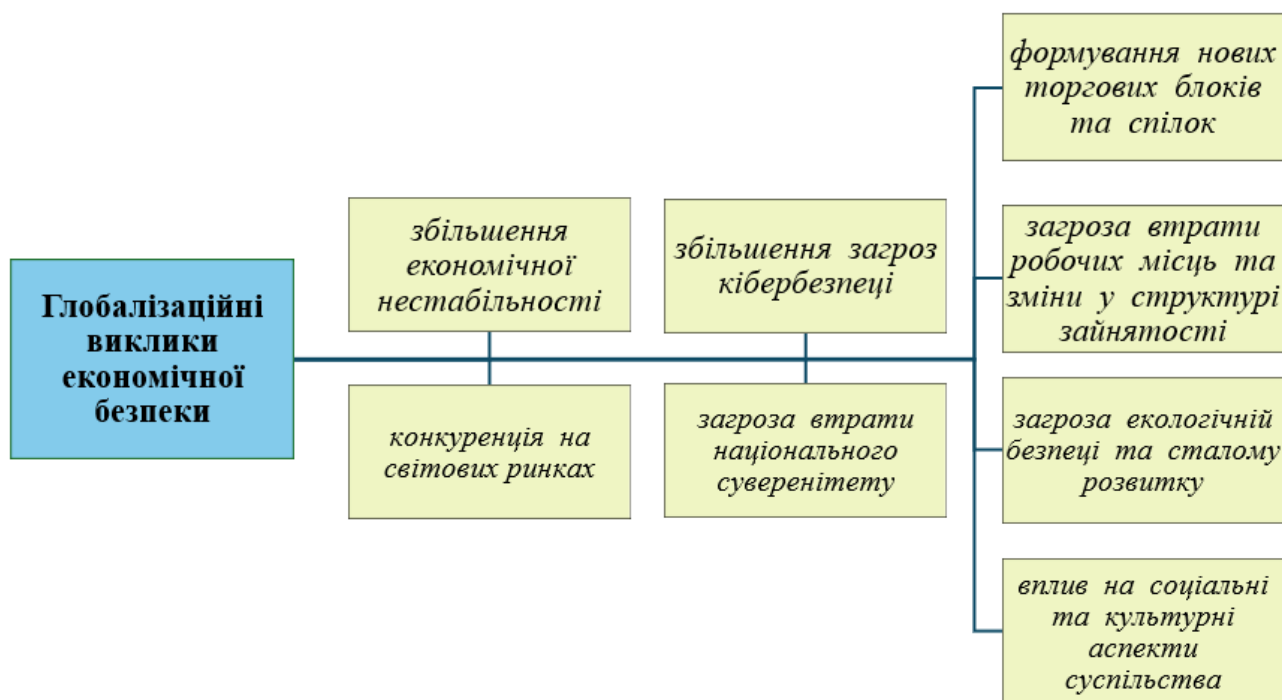

Рис. 4. Основні глобалізаційні виклики економічної безпеки

них загроз. Фінансові кризи можуть швидко поширюватися по всьому світу через фінансові ринки та міжнародні інвестиції, створюючи загрозу економічній стабільності багатьох країн. Для подолання цього виклику потрібна спільна робота держав, регулювання фінансових ринків, зміцнення фінансових інститутів та розвиток механізмів раннього попередження фінансових криз.

Глобалізація розширює доступ до світових ринків для компаній із різних країн, що призводить до збільшення конкуренції. Для держав це може означати загрозу для національних галузей та компаній, особливо для тих, які не можуть конкурувати на світовому рівні. Для подолання цього виклику держави можуть вживати заходів щодо підтримки національної промисловості, розвитку інновацій та підвищення якості продукції та послуг [16].

Глобалізація інформаційних технологій створює нові можливості для кіберзлочинців та державних хакерів для атак на комп'ютерні системи, банки, великі корпорації та державні установи. Кібератаки можуть завдати серйозної шкоди економіці та національній безпеці країни. Для подолання цього

виклику держави мають зміцнювати свої кіберзахисні можливості, розвивати міжнародне співробітництво у боротьбі з кіберзагрозами та підвищувати обізнаність щодо кібербезпеки серед громадян та компаній.

Глобалізація призводить до посилення впливу міжнародних організацій, багатонаціональних корпорацій та фінансових інституцій на внутрішні справи держав. Це може створити загрозу для національного суверенітету та здатності держав контролювати свою економіку та політику. Для подолання цього виклику держави мають зміцнювати свою незалежність, розвивати національні стратегії розвитку та захищати свої економічні інтереси на міжнародній арені.

Глобалізація також вносить зміни до торговельних відносин, що може створювати як потенційні можливості для розширення ринків збуту та збільшення обсягів торгівлі, так і виклики побоювання щодо конкуренції та дисбалансу у торговельних відносинах. Країни часто стикаються з викликами, пов'язаними з адаптацією до нових правил гри на світових ринках та захистом своїх національних інтересів в умовах міжнародного торговельного порядку, що змінюється.

Глобальна конкуренція та автоматизація виробництва можуть призвести до скорочення робочих місць у деяких галузях та зростання безробіття. Це вимагає від держав розробки ефективних стратегій з перекваліфікації та адаптації робочої сили до умов ринку праці, що змінюються, а також створення нових робочих місць у секторах з високим потенціалом зростання.

Глобалізація сприяє збільшенню споживання ресурсів та забрудненню довкілля, що створює загрози для екосистем та здоров'я людини. Для подолання цього виклику держави мають співпрацювати на міжнародному рівні та розробляти стратегії щодо сталого використання природних ресурсів, розвитку альтернативних джерел енергії та зниження рівня викидів парникових газів.

У разі взаємозв'язку культур та цінностей можуть виникати конфлікти та напруженість між різними культурними групами. Держави повинні приділяти увагу підтримці міжкультурного діалогу та сприянню мирному співіснуванню різних культур та релігій.

Глобалізація створює як нові можливості, так і нові виклики для економічної безпеки держав. Для подолання глобалізаційних викликів необхідно вжити ефективних заходів, включаючи зміцнення фінансової стабільності, розвиток національних галузей, зміцнення кібербезпеки та захист національного суверенітету [17]. Лише спільні зусилля держав, міжнародних організацій та приватного сектору можуть забезпечити стійкий та процвітаючий розвиток в умовах глобалізації.

Отже, глобалізаційні виклики економічної безпеки є складними та багатограними проблемами, що потребують комплексного підходу та спільних зусиль держав, міжнародних організацій та приватного сектору. Тільки через співпрацю та взаємодію можна успішно подолати ці виклики та забезпечити стійкий та справедливий розвиток в умовах глобалізації.

Подальші дослідження є необхідними для забезпечення стабільності та сталого розвитку світової економіки. Вони спрямовані на виявлення вразливостей економічних систем, розробку ефективних стратегій протидії

загрозам та створення сприятливого середовища для сталого економічного зростання.

Висновки. Таким чином, імперативи економічної безпеки в сучасному світі незаперечні, і їх розуміння та рішення залишаються ключовими завданнями для урядів, інститутів ринку, організацій, демократичного суспільства та дослідницької спільноти. Тільки шляхом систематичного аналізу загроз та розробки відповідних стратегій можна забезпечити стабільність та сталий розвиток світової економіки у довгостроковій перспективі на таких засадах:

- фінансова стійкість та управління ризиками (дослідження у цій сфері допоможуть розробити заходи для запобігання фінансовим кризам та пом'якшенню їх наслідків, що включає аналіз систем фінансового регулювання та нагляду, оцінку фінансових ринків і розробку механізмів реагування на потенційні загрози);

- соціально-економічна нерівність та сталий розвиток (дослідження в цій галузі допоможуть виявити фактори, що сприяють виникненню соціально – економічної нерівності, розробити стратегії для зниження нерівності та забезпечення сталого розвитку суспільства);

- економічна безпека та геополітичні ризики (аналіз геополітичних факторів, таких як торговельні конфлікти, санкції та міжнародні конфлікти, дозволить визначити їх вплив на економічну безпеку та розробити стратегії для мінімізації ризиків);

- забезпечення доступу до ресурсів та сталий розвиток (дослідження щодо забезпечення доступу до природних ресурсів, таких як вода та енергоносії, та їх впливу на економічну безпеку допоможуть розробити заходи для забезпечення сталого використання ресурсів та запобігання конфліктам).

Забезпечення економічної безпеки в сучасному світі потребує системного підходу, що включає аналіз поточних та прогнозованих загроз, розробку адаптивних стратегій та зміцнення міжнародного співробітництва, яке дозволить створити стійку економічну систему, здатну ефективно реагувати на виклики та забезпечувати довгостроковий розвиток.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Хамініч С.Ю. Інституціональні засади економічної безпеки України в умовах війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : «Економічні науки». 2023. № 2(70). С. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8626>
3. Зайченко К.С., Діма Н.І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.90>
4. Корнієнко Т. Аналіз стану економічної безпеки України та пріоритети її зміцнення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-61>
5. Феній Н.С. Фактори впливу на формування економічної безпеки переробних підприємств України. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 4. С. 230–235. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-32>
6. Бабійчук І.В. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. *Економіка та підприємництво*. 2022. Вип. 8. С. 10–14.
7. Сингапурське диво: Як країна розміром із Київ стала світовим феноменом. URL: <https://economistua.com/singapurske-divo-yak-krayina-rozmirom-iz-kiyiv-stala-svitovim-fenomenom/>
8. Економіка та бізнес-клімат Швеції. URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo/ekonomika-ta-biznes-klimat-shveciyi>
9. Чим знаменита Силіконова долина США? URL: <https://it-club.com.ua/what-is-silicon-valley-in-the-usa-famous-for/>
10. Khaminich S., Heti K. The knowledge economy as a factor for enterprise development in management system. Editorial board of scientific journal «Philosophy, economics and law review». 2023. Volume 1. No. 1. P. 103–115.
11. Скандинавська модель суспільства. URL: <https://ndla.no/subject:27e8623d-c092-4f00-9a6f-066438d6c466/topic:5421706c-9d71-42a4-9347-349350dc7603/resource:3919680b-9f01-4112-89a8-66e45ebf5c72>
12. Разумний С.М. Судова експертиза як ключовий інструмент забезпечення національної безпеки. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.); у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Ч. I. С. 56–58.
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
14. Паризька угода ООН; Угода, Міжнародний документ від 12.12.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
15. Правдивець О.М. Економічна безпека, як найвища функція держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2(66). С. 40–43. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-40-43>
16. Литвиненко О.С. Економічна безпека України: аналіз та оцінка. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2022. Вип. 1. С. 53–56.
17. Ільченко О.В., Ільченко Б.О. Засоби та способи забезпечення економічної безпеки України: правові аспекти. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. С. 274–278. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.50>

References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2009) / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: VTF "Perun", 1736 p.
2. Khaminich S.Iu. (2023) Instytutsionalni zasady ekonomichnoi bezpeky Ukrainy v umovakh viiny. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka"*. Seriya: "Ekonomichni nauky", no. 2(70), pp. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8626>
3. Zaichenko K. S., Dima N. I. (2021) Ekonomichna bezpeka pidprijemstva: sutnist ta rol. *Efektivna ekonomika*, no. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.90>
4. Korniienko T. (2022) Analiz stanu ekonomichnoi bezpeky ukrainy ta priorytety yii zmitsnennia. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-61>
5. Fenii N.S. (2024) Faktory vplyvu na formuvannia ekonomichnoi bezpeky pererobnykh pidprijemstv Ukrainy. *Kyivskiy ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, no. 4, pp. 230–235. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-32>
6. Babiichuk I.V. (2022) Stratehiia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy. *Ekonomika ta pidprijemnytstvo*, vol. 8, pp. 10–14.
7. Sinhapurske dyvo: Yak kraina rozmirom iz Kyiv stala svitovym fenomenom. Available at: <https://economistua.com/singapurske-divo-yak-krayina-rozmirom-iz-kiyiv-stala-svitovim-fenomenom/>
8. Ekonomika ta biznes-klimat Shvetsii. Available at: <https://sweden.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo/ekonomika-ta-biznes-klimat-shveciyi>
9. Chym znamenyta Sylikonova dolyna SShA? Available at: <https://it-club.com.ua/what-is-silicon-valley-in-the-usa-famous-for/>
10. Khaminich S., Heti K. (2023) The knowledge economy as a factor for enterprise development in management system. Editorial board of scientific journal "Philosophy, economics and law review", vol. 1, no. 1, pp. 103–115.

11. Skandinaviska model suspilstva. Available at: <https://ndla.no/subject:27e8623d-c092-4f00-9a6f-066438d6c466/topic:5421706c-9d71-42a4-9347-349350dc7603/resource:3919680b-9f01-4112-89a8-66e45ebf5c72>
12. Razumnyi S.M. Sudova ekspertyza yak kliuchovyi instrument zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. Mizhnarodna ta natsionalna bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty: materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 15 ber. 2024 r.); u 2-kh ch. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2024. Ch. I, pp. 56–58.
13. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku "Pro Stratehiiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku": Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.08.2021 r. № 347/2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
14. Paryzka uhoda OON; Uhoda, Mizhnarodnyi dokument vid 12.12.2015. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text
15. Pravdyvets O.M. (2022) Ekonomichna bezpeka, yak naivysshcha funktsiia derzhavy. *Vcheni zapysky Univer-sytetu "KROK"*, no. 2(66), pp. 40–43. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-40-43>
16. Lytvynenko O.S. (2022) Ekonomichna bezpeka Ukrainy: analiz ta otsinka. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka"*, vol. 1, pp. 53–56.
17. Ilchenko O.V., Ilchenko B.O. (2023) Zasoby ta sposoby zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: pravovi aspekty. *Elektronne naukove vydannia "Analitychno-porivnialne pravoznavstvo"*, pp. 274–278. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.50>